

- Korkut, F. (1996). İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışmaları, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (7), 18-23.
- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 143-149.
- Köknel, Ö. (1993). İnsanı Anlamak, 4. Baskı. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Laidlaw, T.S., Kaufman, D.M., Macleod, H., Zanten, S., Simpson, D., Wrixon, W. (2006). Relationship of resident characteristics, attitudes, prior training and clinical knowledge to communication skills performance, *Medical Education*, 40: 18-25.
- Landa, R. (2005). Assessment of Social Communication Skills in Preschoolers, *Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews*, 11: 247-252.
- Maguire, P., ve Pitceathly, C. (2002). Key Communication Skills and How ToAcquire Them, *BMJ Clinical Review*, Vol: 325, September.
- Pianta, R., Howes, C., Burchinal, M., Bryant, D., Clifford, R., Early, D., Barbarin, O. (2005). Features of Pre-Kindergarten Programs, Classrooms, and Teachers: Do They Predict Observed Classroom Quality and Child-Teacher Interactions?, *Applied Developmental Science*, 9 (3), 144-159.
- Rollnick, S., Kinnery, P., Butler, C. (2002). Context-bound communication skills training: development of a new method, *Medical Education*, 36: 377-383.
- Telman, N., ve Ünsal, P. (2005). İnsan İlişkilerinde İletişim. İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri.
- Tutuk, A., Al, D., Doğan, S. (2002). Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerisi ve Empati Düzeylerinin Belirlenmesi, *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 6(2), 36-41.
- Yüksel, H. (1994). Bireylerarası İletişime Giriş. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları No: 96.

İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarında Karşılaşılan Yazım ve Noktalama Hataları (Giresun Örnekleme)

Şenol SANCAK*, Erhan DURUKAN**, Mehmet ALVER***

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerini “yazım ve noktalama kurallarına uygunluk” değişkeni çerçevesinde değerlendirmek ve tespit edilen sorunlara çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaçla, Giresun il merkezinden seçilen 11 okuldaki 7. sınıf öğrencilerine ait toplam 405 adet yazılı kâğıdı 2005 TDK Yazım Kılavuzu’nda yer alan yazım ve noktalama kurallarına uygunlukları açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgular yazım kurallarına ve noktalama kurallarına yönelik olarak iki farklı grupta değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda öğrencilerin gerek yazım gerekse noktalama yönünden birçok hata yaptığı; hataların büyük bölümünün (yaklaşık %50) “de, da” bağlacının, büyük harflerin, noktanın ve virgülün kullanımından kaynaklandığı; yazım ve noktalama kurallarının öğrenciler tarafından yeterince kavranmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: yazım, noktalama, yazım kılavuzu, yazılı anlatım, Türkçe öğretimi.

Orthography and Punctuation Errors On The Writings Of Junior High School Students in Class 7 (Giresun Sample)

Abstract

The aim of this study is to evaluate the writing skills of junior high school students in class 7 in terms of orthography and punctuation rules and to propose some solutions to the problems determined. Hence, totally 405 exam-papers belonging to the students in class 7 selected from among 11 junior high schools in the province of Giresun were studied in terms of their

consistency to the rules included in the Orthography Guide issued by Turkish Language Institution in 2005. Based on the orthography and punctuation rules, the results obtained were evaluated in two different groups. It was concluded that students made a lot of orthography and punctuation mistakes or errors and that most of the mistakes made were concerned with the usage of the connectors ‘de,da’, capital letters, comma and semi-colon. It was also found that students were unable to use correctly the orthography and punctuation rules.

Key words: Orthography, punctuation, orthography guide, writing, Turkish teaching.

Giriş

Dil; düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve eylem yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, gelişmiş bir dizgedir. Bir toplumu ulus yapan bağların en güçlüsü, dildir. Bireyleri ulusuna, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlar; kuşaktan kuşağa aktarılarak gelen dil, bireyi geçmişle gelecek arasındaki zincirin bir halkası durumuna getirir (Aksan, 2000:13–19).

Dil bilimciler dili, konuşma ve yazı dili olarak ikiye ayırmaktadırlar. Çalışmamızın eksenini oluşturan yazı dili; “dilin yazılması, yazıya geçirilmesine bağlı olarak aldığı biçim” (Hengirmen, 1999:424) veya “duygu, düşünce ve hayallerin, istek ve arzuların, bilinen ve görülenlerin, okunan ve duyulanların dil aracılığıyla kâğıt, taş vb. materyal üzerine aktarılması” (Calp, 2005:195) olarak tanımlanabilmektedir. Bir dilin varlığında ve bu varlığını sürdürmesinde yazılı unsurların önemli işlevleri vardır. Konusu ve türü ne olursa olsun yazılı unsurlar, bir dil için en dikkate değer kanıtlar ve belgeler niteliğindedir. Genel anlamda dilin olduğu gibi yazılı anlatımın da kendine özgü kuralları vardır. Bu kuralların önemli bir bölümünü de *imla* oluşturmaktadır (Bayram ve Erdemir, 2006). Kavcar’a (2002:50) göre imla; bir dilin sözcüklerinin doğru olarak yazıya geçirilmesini sağlayan ortak yazma biçimidir. Doğru ve etkili yazma becerisi için gerekli kuralların diğer önemli bir bölümünü de *noktalama* oluşturmaktadır. Bilgin’e (2006:133) göre noktalama; yazının daha iyi anlaşılmasını, konuşma dilindeki eksilteli ya da tonlamayla belirtilen değişmeceli vb. anlatımların yazıda gösterilmesini sağlayan yazılı göstergeler dizgesidir. Noktalama aynı zamanda okumayı da kolaylaştıran bir araçtır.

Yazılı anlatımın belli ve kesin kuralları vardır. Yazı yazarken bunlara uymamız, düşüncelerimizi kurullarla uygun cümleler durumuna getirmemiz, bu cümleleri en etkili ve amacımıza en iyi varacak biçimde sıralamamız gerekir. Bunun içindir ki yazma öğretimi ve yazılı anlatım, Türkçe derslerinin en önemli etkinliklerinden biri olagelmıştır ve böyle olmayı da sürdürecektir (Demirel, 1999:24). Akalın (2001:219) da doğru yazmanın doğru okumayı ve doğru anlamayı sağlayacağını ifade ederek yazım kurallarına uymanın önemini vurgulamaktadır. Kavcar (1984:114) da kurallara uyararak doğru yazmanın önemini şu şekilde dile getirmektedir: “İsteyen, biraz çaba gösteren herkes dilini iyice öğrenebilir. Duygu ve düşüncelerini doğru anlatabilir, amacını düzgün olarak yazıya dökebilir. Elbette herkes büyük yazar olamaz; ama doğru yazma becerisini kazanabilir.” (Akt: Sever, 2004:24).

Türkçe derslerinin esasını oluşturan temel dil becerileri (okuma, yazma, konuşma ve dinleme / izleme), anlama ve anlatma olarak iki ana etkinliğe dayanmaktadır. Dilin anlatma; yani verici boyutunda yer alan yazma etkinliği, 2005 ikinci kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda da önemli bir yer tutmaktadır. Programda yazma becerisiyle ilgili olarak altı adet hedefe ve kırk iki adet kazanıma yer verilmiştir. Programın yazma alanıyla ilgili hedefleri, kurallarına uygun bir yazı yazabilme ve kendini yazı yoluyla ifade edebilme üzere iki bileşen etrafında toplanabilir. 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programına göre yazma becerisinin geliştirilmesiyle öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2006:7). Programda yazma hedef / kazanımları altında yazım ve noktalama kurallarına yönelik hedef ve kazanımların her üç (6, 7 ve 8. sınıflar) sınıf seviyesine göre ayrı ayrı

verildiği görülmektedir. İkinci kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın gerek genel amaçları içerisinde gerekse yazma hedef ve kazanımları içerisinde "yazım ve noktalama kurallarına uyma"nın vurgulanması, öğrencilerin bu kuralları kavrayıp uygulamasını önemli hâle getirmektedir.

Ülkemizde yazım konusunda birliği sağlamada ve yazım ile noktalama kurallarının belirlenmesinde en önemli ve güvenilir kaynak Türk Dil Kurumunun çıkarmış olduğu *Yazım Kılavuzu*'dur. Bu nedenle çalışmamızda Kurumun en son çıkardığı 2005 *Yazım Kılavuzu* esas alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bayram ve Erdemir'e (2006) göre, "imla kurallarının önemi başta Türkçe müfredatı olmak üzere her aşamada ve her ortamda vurgulanmışsa da uygulamada ve sonuçta varılan nokta hiç iç açıcı değildir." Eğitim programının en önemli unsurlarından biri olan değerlendirme aşaması eğitim ve öğretim etkinliklerinin önemli bir safhasını oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışmamızda, ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin yapmış olduğu yazım ve noktalama hatalarını, kurallar bazında sayısal verilerle birlikte tespit etmek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirmek amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, belirlenen amaçlara uygun olarak, verilerin elde edilmesi ve çözümlenmesi sürecinde tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, geçmişte veya hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan kişi, olay, olgu, durum veya nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya, betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2002:77).

Çalışmada ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerini değerlendirmek için Giresun merkezde bulunan 11 farklı ilköğretim okulundan alınan 2007–2008 eğitim-öğretim yılına ait 405 adet birinci yazılı sınav kâğıtları incelenmiştir. Araştırma kapsamındaki okullar şunlardır: Mithatpaşa İÖO, Mehmet Akif Ersoy İÖO, Mustafa Kemal İÖO, Yeşilgiresun İÖO, Gazipaşa İÖO, Kanuni İÖO, Namık Kemal İÖO, Kenan Evren İÖO, Abdullah Bozbağ İÖO, Cumhuriyet İÖO ve 19 Eylül İÖO.

İncelenen sınav kâğıtlarındaki hatalar TDK 2005 *Yazım Kılavuzu*'ndaki yazım ve noktalama kuralları doğrultusunda sınıflandırılarak tespit edilmiş; elde edilen sayısal veriler yazıma yönelik hatalar ve noktalama işaretlerine yönelik hatalar şeklinde ayrılarak tablo hâlinde sunulmuştur. Böylece öğrencilerin yaptıkları hataların hangi kurallarda yoğunluk kazandığı belirlenmeye çalışılmıştır. Tablolardan sonra yazılı kâğıtlarında tespit edilen hatalardan örneklerle ve 2005 *TDK Yazım Kılavuzu*'ndan alınan hatayla ilgili kurala yer verilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, tespit edilen hatalar yazıma ve noktalamaya yönelik hatalar olmak üzere iki farklı başlık altında incelenecektir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere dört yüz beş adet yazılı kâğıdında tespit edilen toplam 2915 hatanın 2045'ini (yaklaşık %70'ini) yazımla ilgili yanlışlar, 870'ini (yaklaşık %30'unu) de noktalama ile ilgili yanlışlar oluşturmaktadır. Yazım ve noktalama ile ilgili hatalara neden olan maddelerin frekans ve yüzdeleri ile bu maddelere örnekler aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 1: Tespit Edilen Hataların Noktalama ve Yazımla İlgili Yanlışlara Dağılımı

	f	%
Yazımla ilgili yanlışlar	2045	70,15
Noktalama ile ilgili yanlışlar	870	29,85
TOPLAM	2915	100

Yazım Yanlışlarına İlişkin Bulgular

Araştırma sonunda tespit edilen yazımla ilgili yanlışların sayıları ve yüzdeleri şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 2: Yazım ile İlgili Yanlışların Frekans ve Yüzdeleri

YAZIM İLE İLGİLİ YANLIŞLAR	<i>f</i>	%
‘de, da’ nın yazılışı	655	32, 02
‘ki’ nin yazılışı	133	6, 50
‘ne...ne’ nin yazılışı	3	0, 14
soru eki ‘mi’ nin yazılışı	37	1, 80
fiil çekimiyle ilgili yazılışlar	1	0, 04
mastar ekinin yazılışı	---	---
‘iken’ in yazılışı	1	0, 04
‘ile’ ekinin yazılışı	2	0, 09
‘imek’ ek fiilinin yazılışı	---	---
pekiştirmeli sıfatların yazılışı	2	0, 09
sayıların yazılışı	16	0, 78
büyük harflerin yazılışı	462	22, 59
birleşik kelimelerin yazılışı	234	11, 44
deyimlerin yazılışı	---	---
ikilemelerin yazılışı	1	0, 04
ünlü daralması	1	0, 04
ünlü düşmesi	5	0, 24
ünsüz benzeşmesi	20	0, 97
ünsüz yumuşaması	4	0, 19
ünsüz türemesi	---	---
ünsüz düşmesi	---	---
konuşma dilinin yazıya yansımaları	180	8, 80
kelimenin yanlış yazımı	288	14, 08
TOPLAM	2045	100

Tablo 2’de görüldüğü üzere tespit edilen yazımla ilgili yanlışların büyük oranını %32 ile “de, da” bağlacının kullanımı, %22 ile büyük harflerin kullanımı, %14 ile kelimelerin yanlış yazımı, %11 ile birleşik kelimelerin yazımı, %8 ile konuşma dilinin yazıya yansımaları ve %6 ile bağlaç olan “ki” nin yazımı oluşturmaktadır. Mastar ekinin, “imek” ek fiilinin, deyimlerin yazılışıyla ünsüz düşmesi ve ünsüz türemesi ile ilgili yazım yanlışına rastlanmamıştır.

Yazım yanlışlarıyla ilgili yapılan araştırmada, en çok yapılan hatanın “de, da” ekinin yazımında yapıldığı görülmektedir. Yapılan yanlışlar, bitişik yazılması gereken hâl eki “-de, -da, -te, -ta” ile ayrı yazılması gereken bağlaç “de, da” nın yazımlarının karıştırılmasından kaynaklanmaktadır.

Örnek;

Televizyonun yararlı yönleri ve zararlı **yönleride** vardır. (Namık Kemal İÖO)

. . . söylediklerini anlayıp **kafamız da** canlandırmalıyız. (Mustafa Kemal İÖO)

Kural: Bağlaç olan 'de, da' ayrı yazılır. Kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar: Kızı da geldi gelini de. Durumu oğluna da bildirdi... 'de, da' bağlacının bulunma durum eki olan -de, -da, -te, -ta' ile hiçbir ilgisi yoktur. Bulunma durumu eki getirildiği kelimeye bitişik yazılır: deve de (deve-de) kulak, evde (ev-de) kalmak, yolda (yol-da) kalmak... (Yazım Kılavuzu 2005, s.11)

En sık görülen hatalardan biri de büyük harflerin yazımıyla ilgilidir. Büyük harflerin yazımında karşılaşılan hatalar genellikle cümleye büyük harfle başlanılmaması, özel isimlerde büyük harf kuralının ihlal edilmesi, uygun noktalama işaretlerinden sonra büyük harflerin kullanılmaması veya gereksiz yere büyük harf kullanılması, zaman zaman küçük harfle yazılması gereken kelimelerin herhangi bir noktasında büyük harfin kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

Örnek;

televizyon sayesinde gündemden ve dünya haberlerinden faydalanıyoruz. (Namık Kemal İÖÖ)

Kural: Cümle büyük harfle başlar (Yazım Kılavuzu 2005, s.14).

Bazı insanlar konuştuğu **türkçevi** bile unutuyor. (Namık Kemal İÖÖ)

Kural: Dil ile lehçe adları büyük harfle başlar (Yazım Kılavuzu 2005, s.17).

Bu parçanın ana düşüncesi; **Televizyon** tutsaklığıdır. (Gazipaşa İÖÖ)

Her insanın bir **Hedefi** olur. (Namık Kemal İÖÖ)

* İncelenen yazılı kâğıtlarında öğrencilerin küçük harfle yazılması gereken cins isimlerin ilk harfini sıklıkla büyük harfle yazdıkları görülmüştür. Cümle içerisindeki cins isimler büyük harfle başlayamayacağı gibi noktalı virgülden sonra da cins isimler küçük harfle başlar.

BarışıN dostluğuN yayılması **için**; **İnsaNlar aNlayışlı olmasıNı, iletişimi** iyi **kullanmasıNı** **iletişimdeki miMikleriN**, yüz ifadeleri iyi **kullanmasıNı**, gerçek barış ve **dostluğuN anlamıNı** **değeriNi bildiren, anlataN** yazılar, özel **güNler, televizyon** reklamları, gerekirse okuma, yazma ve **iletişim için** okullarda sık **eğitim** dersi verilmelidir. (Gazipaşa İÖÖ)

* Yukarıdaki örnek cümleden de anlaşılacağı gibi bazı öğrenciler büyük küçük harf ayrımını henüz kavrayamamıştır.

Yazın, **güneş** ışınları **dünyaya** dik olarak gelir. (Yeşilgiresun İÖÖ)

Kural: Dünya, güneş, ay kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldığında küçük harfle başlar. (Yazım Kılavuzu 2005, s.17)

Diğer bir yazım yanlış, kelimelerin hatalı yazımıyla ilgilidir. Bu hataların büyük kısmı kelimelerdeki c-ç, p-b, v-f, d-t, -z-s seslerinin birbirlerinin yerine kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Öğrenciler zaman zaman yerel ağzın da etkisiyle ünlülere bir derece daha yaklaşan ötümlü ünsüzleri kullanma eğilimi içerisindeyler. Kelimeleri aslına uygun olmayan biçimde yazmaları da öğrencilerin önemli yanlışları arasındadır. Bunun yanında yabancı asıllı bazı kelimelerin de çoğu kez yanlış yazıldığı görülmektedir.

Örnek:

Herkezin evinde en az bir televizyon olur. (Namık Kemal İÖÖ)

Tadlı dil her zaman insanları gevşetmeyi bilir.(Yeşilgiresun İÖÖ)

Bu yenilikler olarak kardeşlik ve barışla ilgili **mitigler** yapılmalı. (Gazipaşa İÖÖ)

Eher derslerim kötüyse onunla birlikte düzelterim (Mustafa Kemal İÖÖ)

Yanii aileler arası etkinliğin bittiğini gösteriyor. (Gazipaşa İÖÖ)

Tatlı dil **yıllanı delliginde çıkarır** dermiş atasözü. (Yeşilgiresun İÖÖ)

Yane sihirli bir anahtardır. (Yeşilgiresun İÖÖ)

Seçimi çok ama **cokdikkatmelidir** (Mithatpaşa İÖÖ)

Ben **eniğişi** başka yem bulayım. (Mithatpaşa İÖÖ)

Birleşik kelimelerin yazımında karşılaşılan hatalarda ise, “biraz, birçok, hiçbir, hiçbiri vb.” gibi bitişik yazılması gereken belirsizlik sıfatı ve zamirlerinin çoğu yerde ayrı yazıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ayrı yazılması gereken birleşik kelimeler de bitişik yazılarak kural hatası yapılmaktadır.

Örnek:

Bizi **herseyden** haberdar ettirir. (Namık Kemal İÖÖ)

Dürüstçe ve derslerini severek çalışanlar **herzaman** hedeflerine ulaşmışlardır. (Namık Kemal İÖÖ)

İnsan herşeyi kendisi her şeyi değiştirebilir. (Gazipaşa İÖÖ)

İnsanlar **bir biriyle** dertlerini, acılarını paylaşırlarmış.(Yeşilgiresun İÖÖ)

Kural: Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler, yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik kelime olurlar: yer çekimi, hanumeli, ses bilgisi; beyaz peynir, açık göz, toplu iğne; eli açık, sırtı pek; söz etmek, zikretmek, hasta olmak, gelebilmek, yazadurmak, alıvermek; çoluk çocuk, çıtçı, altüst; başüstüne, günaydın; sağ ol, ateşkes, külbastı. (Yazım Kılavuzu 2005, s.20)

Bir dilin iki cephesi vardır. Biri insanların karşı karşıya sesli olarak görüşürken, yani konuştukları zaman kullandıkları konuşma dili; diğeri yazıda kullanılan, yani insanların söylemek istediklerini yazı ile anlatırken kullandıkları yazı dilidir. Yazı dili bir kavimin kültür dili, edebiyat dili olduğu için ona edebi dil de denir. Yazı dilinin hudutları konuşma dillerinininkinden çok geniş olup ayrı konuşma bölgeleri bulunan bütün bir ülkeyi içine alır. Her bölgenin tabii dili konuşma dilidir. Fakat o dil yalnız kendi bölgesinde geçer ve yazıda kullanılmaz. Yazıda bütün bölgeler tabii konuşma dillerinden başka, müşterek bir dil kullanılır (Ergin, 1998:9-10). Yazı dilinin konuşma diline göre daha muhafazakâr olmasına rağmen, öğrencilerin konuşma dilindeki bazı sözcükleri yazı diline geçirdikleri görülmüştür. Ders dışında yerel ağızla konuşan öğrenciler de bu konuşmalarını yazıya yansıtmaktadırlar.

Örnek:

Keşke hepimizin ailesi **böle** olsa... (Namık Kemal İÖÖ)

Çünkü insanlarımız duyarsız olursa ne kadar **urassak** da başaramayız. (Gazipaşa İÖÖ)

Televizyon son yıllarda ülkemizde insanlarını **tutsahlaştırdı** (Yeşilgiresun İÖÖ)

Düşüncelerini paylaşmış gibi **duruyo.** (Namık Kemal İÖÖ)

Ellerimizi yıkayıp yemeğe **incektik.**(Yeşilgiresun İÖÖ)

Öğrencilerin belirgin olarak yaptığı bir diğer hata ise bağlaç olan “ki” ile sıfat yapan “-ki” ekini karıştırmalarıdır.

Örnek:

Orda ki aslan üç öküzü saldıracaktı. (Mithatpaşa İÖÖ)

Dünyada ki barıştan önce ülkemizdeki **barışda** çok önemlidir. (Gazipaşa İÖÖ)

Diylimki bir çocuğunuz var ve çok yaramaz. (Namık Kemal İÖÖ)

Bu peri kızı öyle güzel ve öyle **nazlıymıski**; o gören herkesin içinde bir sızı bırakmış (Mustafa Kemal İÖÖ)

Kural: Bağlaç olan ki ayrı yazılır: demek ki, kaldı ki, bilmem ki. (Yazım Kılavuzu 2005, s.11)

Yazımla ilgili yapılan diğer yanlışlar yukarıda açıklanan hatalar kadar fazla değildir. Yazım yanlışlarıyla ilgili diğer hatalara şu şekilde örnekler verilebilir:

* Bağlaç olan “ne...ne...” nin yazılışında yapılan hatalar:

Örnek:

Ama bu unsurlar **ne** çocuklar, **ne** yetişkinler, **ne** yaşlılar için önemli **değildir**. (Gazipaşa İÖÖ)

Kural: Bu bağlacın kullanıldığı cümlelerde fiil olumlu olmalıdır: Ne Fransa’da ne de Almanya’da aradığını bulabilmişti. (Yazım Kılavuzu 2005, s.11)

* Soru eki “mı, mi, mu, mü” nün yazılışında yapılan hatalar:

Örnek:

Bakalım bu sefer birini **yakalayabileceklermiydi?** (Mithatpaşa İÖÖ)

Senin gibi güzel bir kız dağlarda **yaşarmı** yalnız, senin sevdiğin birisi **varmı?** (Mustafa Kemal İÖÖ)

Kural: Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumuna uyar: Kaldı mı? Sende mi geldin? Olur mu? İnsanlık Öldü mü? Soru eklerinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır: Verecek misin? Okuyor muyuz? Çocuk muyum?... (Yazım Kılavuzu 2005, s.12)

* İken’in yazılışında yapılan hatalar:

Örnek:

bunun yanı sıra **kaçar ken** önüne bir aslan çıktı (Mithatpaşa İÖÖ)

Kural: İken ayrı olarak yazılabileceği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir. Bu durumda başındaki i ünlüsü düşer. Getirildiği kelimenin ünlüleri kalın da olsa, bu ekin ünlüsü ince kalır: okurken (<okur iken), yazar-ken (<yazar iken), çalışır-ken (<çalışır iken)... (Yazım Kılavuzu 2005, s.12-13)

* İle’nin ek olarak yazılışında yapılan hatalar:

Örnek:

Kardeşliğin ve barışın dünyaya yayılması için her **insan la** iyi geçinmek zorundayız.

(Gazipaşa İÖÖ)

Kural: İle ayrı olarak yazılabileceği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir. Kelimelere eklenerek yazıldığında ünlü uyumlarına uyar. İle, ünsüzle biten kelimelere ek olarak getirildiğinde i ünlüsü düşer ve bitişik yazılır: bulut-la (bulut ile) , çiçek-le (çiçek ile), kuş-la (kuş ile). İle, ünlüyle biten kelimelere ek olarak getirildiğinde başındaki i ünlüsü düşer ve araya y ünsüzü girer. Ek ünlü uyumlarına uyar: arkadaşı-y-la (arkadaşı ile), anası-y-la (anası ile) ... (Yazım Kılavuzu 2005, s.13)

* Pekiştirmeli sıfatların yazılışında yapılan hatalar:

Örnek:

Diğer ülkelere gittiğimizde her yer **ter temiz** ve ne kadar titizler ve benim bulunduğum yerinde böyle **ter temiz** olmasında isterdim. (Mehmet Akif İÖÖ)

Kural: Pekiştirmeli sıfatlar bitişik yazılır: apaçık, apak, büsbütün, çepeçevre... (Yazım Kılavuzu 2005, s.13)

* Sayıların yazılışında yapılan hatalar:

Örnek:

MevsimLeri 4 gözle **bekLiyorLar**. (Kanuni İÖÖ)

Bir örnek daha verebilirsek yine **2** aileye örnek vereceyim. (Gazipaşa İÖÖ)

40 gün **40** gece düğün olmuş (Mustafa Kemal İÖÖ)

Kural: Sayılar metin içerisinde yazıyla yazılır: bin yıldan beri, dört kardeş, haftanın beşinci günü... (Yazım Kılavuzu 2005, s.13)

* İkilemelerin yazılışı ile ilgili yapılan hatalar:

Örnek:

Daha sonra öküzlere kurduğu tuzağı yapmaya başladığı sırada Öküzler **birer, birer** yanına gelip, saldırmaya başladı.(Mithatpaşa İÖÖ)

Kural: İkilemeler ayrı yazılır: adım adım, ağır ağır, akın akın, allak bullak... (Yazım Kılavuzu 2005, s.28)
Örneklerde de görüldüğü gibi pekiştirme sözcükleri virgülle ayrılmaz.

* Ünlü daralması (a-ı, e-i) ile ilgili yapılan hatalar:

Örnek:

Aslan öküzün çoğunu **yevince** diğerleri yetiştirdi. (Mithatpaşa İÖÖ)

Kural: Türkçede a, e ünlüsü ile biten fiillerin şimdiki zaman çekiminde, söyleyiş ve yazılışta da a ünlüleri ı, u; e ünlüleri i, ü olur: başlıyor, kanıyor, oynuyor, doymuyor; izliyor, diyor, gelmiyor, gözlüyor. Birden çok heceli ve a, e ünlüleri ile biten fiiller, ünlüyle başlayan ek aldıklarında bu fiillerdeki a, e ünlülerinde söyleyişte yaygın bir daralma (ı ve i'ye dönme) eğilimi görülür. Ancak, söyleyişteki ı, i ünlüleri yazıya geçirilmez: başlayan, yaşayacak, atlayarak, saklayalı, atmayalım, gelmeyen, izlemeyecek, gitmeyerek, gizleyeli, besleyelim.

Buna karşılık tek heceli olan *demek* ve *yemek* fiillerinde, söyleyişteki *i* ünlüsü yazıya da geçirilir: *diyen, diyerek, diyecek, diyelim, diye; yiyen, yiyerek, yiyecek, yiyelim, yiye, yiyince, yiyip*. Ancak *deyince, deyip* sözlerindeki *e* yazılışta korunur. ... (Yazım Kılavuzu 2005, s.8)

* Ünlü düşmesi ile ilgili yapılan hatalar:

Örnek:

ağızından bal damlıyor. (Kenan Evren İÖÖ)

Ben bu **fikire** katılmıyorum. (Abdullah Bozbağ İÖÖ)

Kural: İkinci hecesinde dar ünlü bulunan iki heceli kelimeler ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında ikinci hecelerindeki dar ünlüler genellikle düşer: ağız / ağızı, alın / alını, bağır / bağıra, bağırm, beniz / benzi, beyin / beynimiz, boyun / boynu, böğür / böğürüm, burun / burnu, geniz / genzi, göğüs / göğsün, gönül / gönlünüz, karın / karnı, oğul / oğlu; çevir- / çevril-, devir- / devril-. (Yazım Kılavuzu 2005, s.9)

* Ünsüz uyumu ile ilgili yapılan hatalar:

Örnek:

Aç aslan sonunda bu **ışden** vazgeçti. (Mithatpaşa İÖÖ)

10 Kasım Atatürk'ün öldüğü **tarihtir**. (Kenan Evren İÖÖ)

Kural: Dilimizde tonsuz (sert) ünsüzle biten kelimelere gelen ekler tonsuz (sert) ünsüzle başlar: aç-tı, aş-çı, bak-tım, bas-kı, çiçek-ten, düş-kün, geç-tim, ipek-çi, seç-kin, seç-ti, süt-çü. (Yazım Kılavuzu 2005, s.10)

Noktalama Yanlışlarına İlişkin Bulgular

Araştırma sonunda tespit edilen noktalama işaretlerinin kullanımıyla ilgili yanlışların sayıları ve yüzdeleri şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 3'te görüldüğü üzere noktalama ile ilgili tespit edilen yanlışların büyük oranını %33 ile noktanın, %21 ile virgülün ve %15 ile kesme işaretinin kullanımı oluşturmaktadır.

Tablo 3: Noktalama ile İlgili Yanlışların Frekans ve Yüzdeleri

NOKTALAMA İLE İLGİLİ YANLIŞLAR	<i>f</i>	%
noktanın kullanımı	293	33,67
virgülün kullanımı	189	21,72
noktalı virgülün kullanımı	19	2,18
iki noktanın kullanımı	38	4,36
üç noktanın kullanımı	24	2,75
soru işaretinin kullanımı	41	4,71
ünlemin kullanımı	16	1,83
kısa çizginin kullanımı	7	0,80
uzun çizginin kullanımı	---	---
eğik çizginin kullanımı	---	---
ters eğik çizginin kullanımı	---	---
tırnak işaretinin kullanımı	48	5,51
tek tırnak işaretinin kullanımı	---	---
kesme işaretinin kullanımı	133	15,28
satır sonu kelime bölünmesi	62	7,12
TOPLAM	870	%100

Uzun çizginin, eğik çizginin, ters eğik çizginin, tek tırnak işaretinin kullanımı ile ilgili hataya ise rastlanmamıştır.

Noktalama işaretlerinde tespit edilen yanlışların büyük bölümünün noktanın (.) kullanımında yapıldığı görülmektedir. Yapılan yanlışlar, cümle sonlarına nokta konulmamasından, kısaltmalardan sonra ve gereksiz yerlerde noktanın kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

Örnek;

Dilimizle ilgili **bir.çok** atasözü vardır. (Yeşilgiresun İÖÖ)

Çünkü; paragrafta dediği gibi **TV**. İzleyince dertlerimiz arttı. (Namık Kemal İÖÖ)

Zararı ise olumsuz yöndeki programlar açık saçık tv'ler ve bunun gibi kötü etmenler (.) (Gazipaşa İÖÖ)

Noktalamayla ilgili görülen en sık hatalardan biri de virgülün (,) kullanımıyla ilgilidir. Yapılan yanlışlar, gerekli yerlerde virgülün kullanılmamasından veya gereksiz yere virgül kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

Örnek;

Programda **barışın kardeşliğini** anlatılacağı konuşmalar yapılmalı. (Gazipaşa İÖÖ)

Televizyona dalıyoruz ve dersimizi, **işimizi, unutuyoruz.** (Namık Kemal İÖÖ)

Canım Arkadaşım Hatice (**.)** (Mithatpaşa İÖÖ)

Kural: Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime kelime gruplarının arasına virgül (,) konur. (Yazım Kılavuzu 2005, s.33)

Noktalama işaretlerinin kullanımında öğrencilerin belirgin olarak yaptığı hatalardan biri de kesme işaretinin (‘) kullanımıyla ilgilidir. Yapılan yanlışlar, özel isimlerden sonra gelen eklerin kesme işaretiyle ayrılmamasından ve gereksiz yerlerde kesme işaretinin kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

Örnek;

Türkiyenin en güzel ili İstanbul’dur. (Kenan Evren İÖÖ)

Kural: Kıta, deniz, nehir, göl, dağ, boğaz, geçit, yayla; ülke, bölge, il, ilçe, köy, semt, bulvar, cadde, sokak vb. coğrafyayla ilgili yer adları: Asya’nın, Marmara Denizi’nden, Akdeniz’i, Meriç Nehri’ne, Van Gölü’ne, Ağrı Dağı’nın, Çanakkale Boğazı’nın, Zigana Geçidi’nden, Uzunyayla’ya, Türkiye’dir, İç Anadolu’da, Doğu Anadolu’ya, Ankara’ymış, Sungurlu’ya, Ziya Gökalp Bulvarı’ndan, Yıldız Mahallesi’ne, Taksim Meydanı’ndan, Reşat Nuri Sokağı’na. (Yazım Kılavuzu 2005, s.47) şeklinde yazılır.

Annem’le beraber **erken’ce** Ömer’e gittik. (Gazipaşa İÖÖ)

Kural: Cins isimlerde gelen ek için kesme işaretine gerek yoktur.

Dilimizde **Fransız’ca** kelimeler çoktur. (Yeşilgiresun İÖÖ)

Kural: Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz: Türklük, Türkleşmek, Türkçü, Türkçülük, Türkçe, Müslümanlık, Hristiyanlık, Avrupalı, Avrupalılaşmak, Aydınlı, Konyalı, Bursalı, Ahmetler, Mehmetler, Yakup Kadriker, Türklerin, Türklüğün, Türkleşmekte, Türkçenin, Müslümanlıkta, Hollandalıdan, Hristiyanlıktan, Atatürkçülüğün. (Yazım Kılavuzu 2005, s.48)

Noktalamayla ilgili yapılan diğer yanlışlar yukarıda açıklanan hatalar kadar fazla değildir. Noktalama yanlışlarıyla ilgili diğer hatalara şu şekilde örnekler verilebilir:

* İki noktanın (:) kullanımından kaynaklanan hatalar:

Örnek;

Tabiki televizyonun iyi yanları da var, bilgi almak, eğlenmek... (Namık Kemal İÖÖ)

İnsanoğlunu iki kısma ayırabiliriz, Yardımsever ve cimri kişiler. (Gazipaşa İÖÖ)

UNİcef gelirini; tebrik kartı satışlarından kazanır. (Mithatpaşa İÖÖ)

Kural: Kendisinden sonra örnek verilecek cümlelerin sonuna konur. (Yazım Kılavuzu 2005, s.37)

* Noktalı virgölün (;) kullanımından kaynaklanan hatalar:

Örnek;

Bazı insanlar; çocuklar yaramazlık yaptığında onlara tatlı dille değilde bağırarak, döverek huylarından vazgeçirmeye çalışırlar. (Gazipaşa İÖÖ)

Bazı zararları vardır. Başlıcaları (**;)** alışkanlık yapmak, bir işmiş gibi televizyon izlemek. (Namık Kemal İÖÖ)

Kural:1. Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur: Erkek çocuklara Doğan, Tuğrul, Aslan, Orhan; kız çocuklara ise İnci, Çiçek, Gönül, Yonca adları verilir. Türkiye, İngiltere, Azerbaycan; İstanbul, Londra, Bakü.

2. Öğeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur: *Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırarak, kahkahalar atmak, ağlamak istiyorum. At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.* (Yazım Kılavuzu 2005, s.37)

* Soru işaretinin (?) kullanımından kaynaklanan hatalar:

Örnek;

Ben de seninle **gelebilirmiyim.** (Kenan Evren İÖÖ)

Kural: Soru bildiren cümle veya sözlerin sonuna soru işareti (?) konur. (Yazım Kılavuzu 2005, s.39)

Çünkü bir insanın yapacağı mı? yoksa birkaç kişinin yapacağı mı? daha iyidir.

Kural: Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti en sona konur. (Yazım Kılavuzu 2005, s.40)

* Tırnak işaretinin (“”) kullanımından kaynaklanan hatalar:

Örnek;

İnsan, bütün varlıklar içinde işlenmeye en elverişli olanıdır. diyor. (Kenan Evren İÖÖ)

Peri kızı: Tamam olur. **“demiş”**. (Mustafa Kemal İÖÖ)

Kural: Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır. (Yazım Kılavuzu 2005, s.43)

* Üç noktanın (...) kullanımından kaynaklanan hatalar:

Örnek;

Mesela kitap okumak, oyun oynamak **...** gibi. (Namık Kemal İlköğretim)

Medeniyeti de tek dışı kalmış bir canavara benzeterek ulusunu koruyor ve kolluyor. **...** (Mehmet Akif Ersoy İÖÖ)

*Kural: Tamamlanmamış cümlelerin sonuna **üç nokta (...)** konur. (Yazım Kılavuzu 2005, s.38)*

* Ünlem işaretinin (!) kullanımından kaynaklanan hatalar:

Örnek;

Ey sevgili öğretmenim. (Abdullah Bozbağ İÖÖ)

Kural: Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra ünlem konur. (Yazım Kılavuzu 2005, s.40)

ah şu televizyonlar **!** (Namık Kemal İÖÖ)

Kural: Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna ünlem konur. (Yazım Kılavuzu 2005, s.40)

* Satır sonu kelime bölünmesinden kaynaklanan hatalar:

Örnek;

Eskiden komşular akrabalar bir araya gelip konuşurlardı. (Gazipaşa İÖÖ)

Kural: Türkçede satır sonunda kelimeler bölünebilir, fakat heceler bölünmez. (Yazım Kılavuzu 2005, s.49)

..... izlediğimiz her film onların e-
linden. (Namık Kemal İÖO)

Kural: Ayırmada satır sonunda ve satır başında tek harf bırakılmaz. (Yazım Kılavuzu 2005, s.49)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları hedeflenmektedir. Ancak yapılan araştırmalar göstermektedir ki, ilköğretimde Türkçe derslerinde hedeflere ulaşmada istenilen başarı elde edilememektedir. Doğru yazma becerisinin kazandırılması için verilen yazım kuralları kalıcı davranış olarak yerleştirememektedir. Bilgi düzeyinde verilen ve birbirleriyle etkileşim hâlinde olan temel dil becerilerinin kalıcı davranışa dönüştürülebilmesi, onların bir bütünlük içinde ele alınmasına ve yeterince uygulamaya yönelik çalışmalar yapılmasına bağlıdır.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin yazım kuralları ve noktalama işaretlerini yeterince kavrayamadığı görülmektedir. Yazım ve noktalama seviyesinde yapılan yanlışlara bakıldığında, en fazla hatanın yazım kurallarının ihlalinde gerçekleştiği ve tespit edilen yazımla ilgili yanlışların büyük oranını %32 ile “de, da” bağlacının kullanımının, %22 ile büyük harflerin kullanımının oluşturduğu göze çarpmaktadır. Noktalama işaretlerinin kullanılması yönünde tespit edilen yanlışların ise büyük oranını %33 ile noktanın, %21 ile virgülün ve %15 ile kesme işaretinin kullanımı oluşturmaktadır. Bilindiği gibi bir dilin tam ve doğru olarak anlaşılabilmesi için gerekli olan en önemli unsurlarından biri de noktalama işaretleridir. Günümüzde yerli yersiz birçok şekilde kullanımını gördüğümüz noktalama işaretlerine gerekli özen gösterilerek yazının okunmasında ve anlaşılmasında herhangi bir işlevi olmayan işaretlerin kullanılmayacağı ve kullanılacak olan noktalama işaretlerinin de kullanıldığı yerde mutlaka bir işlevinin olması gerektiği bütün öğrencilere iyice kavratılmalıdır.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında görülen en önemli hatalardan biri de konuşma dilinin yazı diline aktarılması hatta yerel ağızla konuşan öğrencilerin bu konuşma biçimlerini yazıya geçirmesidir. "*Yöresel değişimlerle ortaya çıkan ses yitimleri dışında; konuşma dilimizde, konuşmaya akıcılık, ezgi katmak ve söyleyişte kolaylık sağlamak amacıyla da kimi ses yitimleri ve değişimleri uygulanır. Yani Türkçe için okullarda söylenen ve uygulanan 'yazıldığı gibi okunur, okunduğu gibi yazılır' kuralı tam olarak doğru değildir. Konuşma dilimiz ile yazı dilimiz tıpatıp örtüşmez.*" (Önen, 2004:61). İncelenen yazılı kâğıtlarında, öğrencilerin hem yerel ağız hem de yazı dilinin özelliklerini birlikte kullandıkları görülmektedir. Bu yüzden öğrencilere konuşma dili ile yazı dili arasındaki farklılıklar iyice anlatılarak yerel ağızlarını yazılarından uzak tutmaları gerektiği onlara kavratılmalıdır.

Dikkatle üzerinde durulması gereken bir konu da yazılı anlatım becerilerinde aşırı derecede hatalara düşen öğrencilerin yaptıkları hataların niteliklerinin ve nedenlerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu bağlamda tespit edilen sorunlara karşı elde edilen bilgi ve bulgular sayesinde gerekirse öğretim programının yeniden düzenlenmesi göz önüne alınmalıdır. Yazılı anlatım çalışmalarında sınıf seviyesinden çok öğrencinin seviyesi önemli olduğundan Türkçe derslerindeki dil çalışmalarında öncelikli hareket noktasının öğrencilerin en fazla yaptıkları hatalar ve en çok ihtiyaç duyacakları bilgiler olacağı da unutulmamalıdır.

Eğitim programının en önemli unsurlarından biri olan değerlendirme aşaması eğitim ve öğretim etkinliklerinin önemli bir safhasını oluşturmaktadır. "*Değerlendirme, eğitim sisteminin belirlenen hedeflere ulaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Değerlendirmenin temel amacı sistemin doğru işleyip işlemediğini ortaya koymak ve buna dayanarak sistemdeki eksikliklerin tamamlanmasını ve yanlışlıkların düzeltilmesini; kısaca sistemin onarılmasını sağlamaktır.*" (MEB, 2006:225). Türkçe dersleri için öğretim sürecinin başında, öğretim sürecinde ve öğretim sürecinin sonunda yapılan değerlendirme çalışmalarında yazılı yoklamaların önemi büyüktür. Ancak bu yazılı yoklamalarda öğretmenler, sınav kâğıtlarını sadece bilgi yönünden değerlendirmemeli, yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi için yazım ve noktalama yönünden de değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. İncelenen sınav kâğıtlarının bazılarında 50–60 civarında

yazım ve noktalama hatası olmasına rağmen, bu öğrencilere sınavlardan 90–95 veya 100 puan verilmesi de düşünülmesi gereken önemli bir durumdur.

Yazılı anlatım becerisinin gelişiminde okuma alışkanlığının büyük payı olduğu da unutulmamalıdır. Kişinin duygu ve düşüncelerini eksiksiz ve doğru bir biçimde anlatabilmesi için sözcük dağarcığının geliştirilmesinin yanında etkili söz söyleme, doğru cümle kurma, anlama ve anlatma gücünün okuma faaliyetlerine bağlı olduğu da açık bir gerçektir. Bu maksatla okuma alışkanlığının geliştirilmesinde üç önemli kurum olan aile, okul ve çevre üzerine düşen görevleri yerine getirmek için çaba sarf etmelidir. Okuma alışkanlığının özellikle okul çağında edinildiği bilinmekle birlikte bu dönemde çocuklara okuma zevki aşılama en doğru yöntem olacaktır.

Sonuç olarak, Türkçeyi kurallarına uygun bir şekilde öğrenmek ve kullanmak her bireyin sorumluluğu olduğu gibi, yazma öğretiminde de kuralların kalıcı davranış hâline dönüştürülmesi için teorik bilgilerin uygulamalı olarak verilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Kaynakça

Akalın, M. vd. (2001). Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri. Ankara: Yargı Yayınları.

Aksan, D. (2000). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: TDK Yayınları.

Bayram, Y., ve Erdemir, A. (2006). Amasya'daki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin İmla Kurallarını Kullanma Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme, *Milli Eğitim*, 171.

Bilgin, M. (2006). Anlamdan Anlatıma Türkçemiz. Ankara: Anı Yayıncılık.

Calp, M. (2005). Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi. Konya: Eğitim Kitabevi.

Demirel, Ö. (1999). Türkçe Öğretimi. İstanbul: MEB Yayınları.

Ergin, M. (1998). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Yayınları.

Hengirmen, M. (1999). Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Aksoy, Ö. (2002). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Anı Yayıncılık.

MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı. Ankara: MEB Yayınları.

MEB (2006). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*.
http://ttkb.meb.gov.tr/indir/ogretmen/programlar/program_son/turkce6_8_24082007.rar (27.4.2008).

Önen, A. (2004). Türkçeyi Türkçe Konuşmak. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Sever, S. (2004). Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.

Türk Dil Kurumu (2005). Yazım Kılavuzu. Ankara: TDK Yayınları.

Türk İş Hukukunda İbra Sözleşmesi

Dursun Faruk ÖZTÜRK*

Özet

İbra sözleşmeleri bir borcu sona erdiren, alacaklının alacağını talep etme yetkisini ortadan kaldıran sözleşmelerdir. İş hukukunda ise, iş akdinin zayıf tarafı olan ve haklarını alamama tehlikesi yaşayan işçinin menfaatlerini korumak amacıyla kabul edilmiş işçi